

Kasteel van Gaasbeek

Divine Decadence. De schoonheid van verval

© David LaSpelle, Pamela Anderson, Hollywood Nights, Studio met donk van Jobinka Maruosi Hércler Gallery

Je hoeft helemaal niet verdorven te zijn als museumbezoeker. Maar misschien helpt het wel, bij de nieuwe expo in het Kasteel van Gaasbeek. 'Divine Decadence' onderzoekt er vanaf 27 maart de schoonheid van decadentie. Directeur Luc Vanackere: 'We willen niemand choqueren. Maar het is niet meteen het geknipte uitstapje met de kinderen.'

© Saskia Vandendriehede

Decadentie en goddelijkheid: gaat dat wel samen?

Luc Vanackere: 'Het valt op dat heel wat bekende decadenten zich aangetrokken voelden tot het spirituele, maar 'Divine Decadence' is ook een uitspraak die Liza Minelli geregeld doet in de film *Cabaret* uit 1972. Minelli speelt er een Amerikaanse zangeres die optreedt in Berlijnse nachtclubs tijdens de Weimar-republiek. Het filmfragment met de beroemde quote verwelkomt de bezoekers bij het begin van de expo. Verderop tonen we hoe nogal wat kunstenaars een ambivalente houding aannemen tegenover de religieuze iconografie. Dan denk ik in België vooral aan Félicien Rops. Ook bij Jan Fabre is de fascinatie voor ritueel en spiritualiteit nadrukkelijk aanwezig. Voor deze expo lieten we de Engelse keramiste Claire Partington een 'nieuw' madonnabeeld maken. In de plaats van Jezus houdt ze een bulldogje vast, en ze rookt een sigaret. Aan haar voeten ligt een klokhuis, als verwijzing naar de Bijbelse Eva.'

Zin van het leven

De vorige expo, *Once upon a Castle*, was een fijne familie-uitstap. Kunnen we de kinderen nu beter thuislaten?

Niet noodzakelijk, dat hangt af van het kind en zijn begeleiders. Sommige beelden en werken kunnen ook voor volwassenen wat gevoelig liggen. Het historische decadentisme was nogal bezig met het doorbreken van taboes en had een afkeer van hypocrisie, materialisme en burgerlijke conventies.

© Karel de Nierle tot Balthus, Sorte, 1904, Oostindische inkt en waterverf, Museum Amhem, foto Studio Marc Fluin

Kunstenaars konden daarbij verschillende kanten uit: ofwel trokken ze zich terug in een hyperesthetische cocoon, ofwel onthulden ze de mesthoop die zich achter pronkerige façades bevond. Beide houdingen zijn te verklaren vanuit een fundamentele ontevredenheid over het leven zelf. Maar we mogen vooral niet vergeten dat schoonheid als vorm van zingeving voor zowat alle decadenten belangrijk is.'

Mutanten

'Luxe, erotiek en een wat narcistische mise en scène zijn ook leidmotieven binnen de decadente strekking. De figuur van Salomé komt daarbij dikwijls terug. Oscar Wilde, en later ook Richard Strauss, voeren haar op als een *Lolita avant la lettre*. Omdat Johannes De Doper niet op haar avances ingaat, laat ze hem door Herodes onthoofden. De vrouw is bij de decadenten een 'femme fatale'. Maar anderzijds is ze ook muze en mysterie. Decadenten spelen vaak met dubbele betekenissen, met een positieve en een negatieve pool. Dat vind je ook terug bij de hedendaagse Italiaanse

Links: © Gérard Rancinan, *Decadence*, 2011
Rechts boven: Nicola Verlato, *There is no Place like Home*, fotografie Max Yawney
Rechts onder: Roberto Ferri, *Il Giardino Universale*, olieverf op doek, 300 x 200 cm, 2015, met dank aan Liquid art system, Capri-Positano

schilder Roberto Ferri, aan wie we een 'Kunstkamer' wijden. Zijn schilderijen zijn erg barok, zouden zo uit het atelier van Caravaggio kunnen komen. Naakte, mythologische figuren schildert hij, met een verbluffende techniek. Maar het zijn mutanten, ze hebben horens, klauwen of vinnen. Sublieme schoonheid gaat hier hand in hand met monsterlijke uitwassen, waardoor die prachtige lichamen het menselijke lijken te verzinnebeelden.'

Welke parallellen zijn er volgens u te trekken tussen pakweg 1880 en 2016?

'Toen heette het gevoel van onbehagen 'le mal du siècle' en kon het nog als een tijdelijke dip beschouwd worden. Wat we nu meemaken, lijkt eerder op een fundamentele bestaanscrisis. Het verdwijnen van de grote ideologieën en hun verbindende verhalen heeft ons, met name in de westerse wereld, verweesd achtergelaten. Zelfs de meest geraffineerde lifestyle kan de leegte niet vullen. De schrijver Michel Houellebecq, die met panache de rol van hedendaags decadent speelt, beschrijft in zijn laatste roman *Soumission* het Frankrijk van de nabije toekomst. Om te voorkomen dat extreem rechts aan de macht zou komen, sluit links er een pact met de islamitische partij. Met als gevolg een religieus reveil dat volledig haaks staat op de klassieke Franse seculiere staat. Als je het boek leest, weet je dat het een parodie is. Maar tegelijk knaagt de vraag of de remedie niet erger is dan de kwaal, en of onze behoefte aan zekerheid geen gigantische valkuil creëert.'

Kijkdozen

Houellebecq wordt vergeleken met Joris-Karl Huysmans. Zijn roman *À Rebours* diende als inspiratie voor *Divine Decadence*.

'À Rebours is een van de meest invloedrijke romans

uit de 19e eeuw. Het hoofdpersonage filosofeert in elk hoofdstuk over een ander decadent thema: drugs, seks, artificiële paradijzen... Het Mechelse theatergezelschap Abattoir Fermé, en Stef Lernous die de expo cureerde, maakte op basis van À Rebours een reeks kijkdozen. Die staan opgesteld doorheen het tentoonstellingstraject.'

Waarom koos u een theatergezelschap om een expo over decadentie te cureren?

'Wij werken al langer met dramaturgische ingrepen in ons museum. De kijkdozen zijn als een theaterstuk dat nooit werd opgevoerd. Tijdens de expo krijgt de bezoeker het gevoel dat er ergens in het kasteel een bacchanaal aan de gang is. Dat wordt althans gesuggereerd door een aantal performers. Componist-acteur Pepijn Caudron vroegen we om de soundscape te maken. Zijn muziek zal bepalend zijn voor de sfeer die je als bezoeker ervaart, net als de belichting die Stef Lernous erg theateraal maakt.'

Abattoir Fermé staat ook bekend om zijn grensverleggende voorstellingen.

'Net daarom hebben we hen aangesproken. Hun stukken spelen met taboes. Ze hebben vaak iets duisters, en de barokke anti-esthetiek die zij hantieren, verplicht ons om uit de eigen comfortzone te stappen. Musea zijn al te vaak schrijnen van eerbied, waar met dichtgeknepen billen bewaakt en bewaard wordt. Een goed gedoseerde dosis iconoclasmie moet kunnen. Hoewel... ik geef toe dat ik ook even moest slikken toen Abattoir voorstelde om alle kasteelramen met krantenpapier te blinderen, en in de keuken een gekarameliseerd lichaam te leggen als hommage aan Peter Greenaway...'

Divine Decadence
 27 maart - 26 juni
 Kasteel van Gaasbeek
 Kasteelstraat 40
 1750 Gaasbeek
www.kasteelvangasbeek.be